

naturoplevelser efterår-vinter 2010/2011

Praktiske oplysninger

Hvem kan deltage?

Turene er for alle, børn såvel som voksne, lokale og turister. Turene er normalt 2-5 km og tager som regel 2-3 timer.

Skal jeg tilmelde mig før turen og hvad koster det?

Turene kræver ikke tilmelding og det er gratis at deltage, medmindre andet er nævnt i beskrivelsen af den enkelte tur.

Skal jeg have noget med på turen?

Godt fodtøj og påklædning alt efter årstid og vejrudsigt. Alle ture gennemføres uanset vejret. Vi drikker ofte en kop kaffe under eller efter turen - så husk også kaffen.

Kan min hund, barnevogn eller kørestol også være med?

I mange tilfælde kan de ikke, så ring for en sikkerheds skyld og forhør dig nærmere.

Vi er 15-20 mennesker - skal vi bare møde op?

Nej, ring til turlederen måske kan der anvises nogle andre muligheder.

Hvor kan jeg få mere at vide?

Ring eller mail til turleder eller arrangør.

Ideer?

Vil du gerne bidrage med arrangementer eller har du en god idé til et emne eller en lokalitet, er du velkommen til at kontakte sekretariatet for naturoplevelsesprogrammet:

Bente Hansen
Vejle Kommune, Økolariet
tlf. 76 81 20 59 – benlh@vejle.dk
eller

Jonna Hansen,
Horsens Kommune,
tlf. 76 29 26 26 – jh@horsens.dk

Næste program for sommerhalvåret 2011 dækker perioden fra 1. maj til 30. september og forventes at være på gaden i uge 17.

Foto: Anton Vestergaard.

Fre. 1 Fisketur på Lillebælt 1

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur på Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Tilmelding til Fredericia Turistbureau. Betaling til skipper Henrik Holleufer. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 09 Skærbæk Fiskerihavn. Fjordvejen, Skærbæk. Turlleder: Henrik Holleufer, tlf: Fredericia Turistbureau, 7211 3511, e-mail: turisme@fredericiakom.dk. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Lør. 2 Familiesvampetur i Munkebjerg Skov 2

Munkebjerg Skov, er en af de flotteste af Vejle Kommunes skove. Der er både løv- og nåletræer, i døde og levende udgaver, hvilket gør det muligt at finde mange slags svampe. Turen starter med en kort introduktion til svampe, hvor vi kigger på de vigtigste grupper af spisesvampe og giftige svampe.

Mødested: kl. 14 Den første P-plads ved Munkebjerg Hotel, Munkebjergvej 125. Turlleder: Lars Kromann-Larsen, tlf: 5057 1627, e-mail: ufferomer@gmail.com. Praktiske opl.: Medbring kurv og kniv. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Vejle.

Søn. 3 Store svampedag i Tirsbæk 3

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 P-plads på Tirsbækvej mellem Bredballe og Assendrup, ved tunnelen under togbroen. Turlleder: Margaretha Liebmann, tlf: 4021 7830, e-mail: margaretha@svampe-siden.dk. Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3 Store svampedag i Vejle Kommune - Fårup Skov 4

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver af svamperetter.

Mødested: kl. 10 P-plads overfor Fårupgårdvej 10-12, Jelling. Turleder: Westy Esbensen, tlf: 7587 1799, e-mail: westy@jellingnet.dk. Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3 Store svampedag i Frederikshåb Plantage 5

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 Randbøl Hede, P-plads, Bøgvadvej 121. Turleder: Peer Høgsberg, tlf: 4021 7830, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3 Store svampedag ved Haraldskær 6

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 og kl. 12.30 Haraldskær Avlsgård, Skibetvej 139, Skibet. Turleder: Bo Levesen, tlf: 4021 7830, e-mail: bolev@vejle.dk. Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3

Store svampedag i Munkebjerg Skov

7

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 P-plads ved Munkebjerg Hotel, Munkebjergvej 125, Vejle. Turlleder: Finn Lillethorup, tlf: 4021 7830, e-mail: finli@vejle.dk. Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3

Store svampedag i Tykhøj Krat

8

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 P-plads ved Tykhøj Krat, Bredsten Landevej på vejen mod Sdr. Omme. Turlleder: Gert Hougaard Rasmussen, tlf: 2540 8585, e-mail: gehra@sns.dk, Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3

Store svampedag i Engelsholm Skov

9

De svampearter vi støder på, samles ind, registreres og bringes med til Haraldskær Avlsgård, hvor de bliver artsbestemt. Man vil i løbet af dagen få noget at vide om svampelivet. På avlsgården bliver svampene udstillet, så man får mulighed for at få kendskab til de mange svampearter. Elever fra Syddansk Erhvervsskole i Vejle står for smagsprøver.

Mødested: kl. 10 P-Plads ved Engelsholm skov, Engelsholmvej 6, Bredsten. Turlleder: Lars Kromann-Larsen, tlf: 4021 7830, e-mail: lakro@vejle.dk, Praktiske opl.: Medbring praktisk tøj, kurv og kniv. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet og Økolariet.

Søn. 3 **Guldager – arkæologi på den nye motorvej** 10

Forud for anlæggelsen af den nye motorvej udgraver Horsens Museum bl.a. den nedlagte middelalderlandsby Guldager ved Langskov Kirke. Kom og se udgravningen og hør også lidt nyt om, hvad vi ellers har fundet. Horsens Museum har i disse år en lang række udgravninger der, hvor den nye motorvej fra Vejle mod Herning forløber i Hedensted Kommune. Gennem en række arrangementer giver vi offentligheden mulighed i at følge med i udgravningsarbejdet og de fund, der bliver gjort. En del af udgravningsresultaterne bliver også formidlet på museets hjemmeside www.horsensmuseum.dk samt på plancher på rasteplassen ved Statoil-tanken, Viborg Hovedvej 44 i Lindved.

Mødested: kl. 14 Langskov Kirke, Nyborgvej 2A, Nyborg. Turleder: Kasper Rind, tlf: 3067 4093, e-mail: muskr@horsens.dk. Praktiske opl.: Gummi-støvler og tøj efter vejrlig. Arr.: Horsens Museum.

Lør. 9 **Hestevognstur** 11

Nyd de smukke efterårsfarver fra hestevognen trukket af Buller og Bølle. Poul og Conny sidder på bukken, og tager Jer på en times køretur rundt i Bindeballeområdet. Tilmelding nødvendig til: VisitVejle, tlf. 7681 1925 eller på visitvejle@vejle.dk. Pris: 60 kr./voksne, 40 kr./børn. Turen gentages 16/10 og 23/10.

Mødested: kl. 14 Bindeballe Købmandsgård, Bindeballevej 100. Turleder: VisitVejle, tlf: 7681 1925. Arr.: VisitVejle.

Søn. 10 **Voldstedet i Fovslet Skov - en adelig høgerede** 12

Besøg ved Voldstedet i Fovslet Skov, hvor der engang har ligget en borg - en adelig høgerede. Vi aflægger et besøg på Voldstedet i Fovslet Skov. Her lå en gang i Middelalderen en borg. Denne blev ødelagt ved en voldsom brand, og siden blev der opført nye bygninger et stykke derfra - nemlig Godset Fubbethsleth eller Fovslet, som det nu hedder. Tag med og få en spændende historie om datidens adel og dens omgang med Kongehuset samt historien om en ung adelsdames forfærdelige endeligt.

Mødested: kl. 13.30 P-plads nordvest for Fovslet

Skovvej 1. Turleder: Frede Nielsen, tlf: 7559 8269/ 2463 9672, e-mail: k-f-n@hotmail.com. Arr.: Naturgruppen Skovtrolden.

Søn. 10 Hestevognstur 13

Nyd efterårsskovens smukke farver fra hestevognen trukket af Buller og Bølle. Poul og Conny sidder på bukken og tager Jer på en times køretur rundt i skoven. Tilmelding nødvendig til: VisitVejle tlf. 7681 1925 eller på visitvejle@vejle.dk. Pris: 60 kr./voksne, 40 kr./børn. Turen gentages 17/10 og 24/10.

Mødested: kl. 14 Søndermarkshallen i Vejle, Søndermarksvej 119. Turleder: VisitVejle, e-mail: visitvejle@vejle.dk. Arr.: VisitVejle.

Tor. 14 Naturgenopretning ved Skærup Å 14

Et nyt vådområde er under tilblivelse i Skærup Ådal. Vær med når biologer fra Vejle Kommune fortæller om baggrunden for naturgenopretningsprojektet og hvordan den naturlige hydrologi genskabes i området. Der serveres kaffe og kage i felten.

Mødested: kl. 16 P-plads i skovbrynet på Sønderkovvej, nedenfor Skærup Kirke, Skærup Kirkevej 1. Turleder: Mads Fjeldsø Christensen, tlf: 7681 2477, e-mail: mafch@vejle.dk. Praktiske opl.: Medbring gummistøvler. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø.

EFTERÅRSFERIE

Lør. 16 Æbledag i Spejdercenter Æbleskoven 15

Ta' hele familien med til Æbledagen. Udover pluk selv er der forskellige aktiviteter bl.a. lave æblemost, bage pandekager/snobrød over bål, naturoplevelser med GPS rundt i den gamle æbleplantage og deltage i æblekagekonkurrencen. Vil du være med i konkurrencen så medbring æblekage + opskrift. Kl. 14.30 er der bedømmelse, og derefter spiser vi alle kagerne. Kaffe, sodavand og souvenirs kan købes.

Mødested: kl. 10 Spejdercenter Æbleskoven,

Strandvejen 51, Daugaard. Turleder: Annette Sørensen, tlf: 2834 0627 / 7565 0627, e-mail: aks-loesning@post.tele.dk. Praktiske opl.: Æbledagen er fra kl. 10-16, og du er velkommen i det tidsrum, der passer dig bedst. Medbring plastflasker/dunke, hvis du gerne vil have noget æblemost med hjem. Se yderligere på www.aebleskoven.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Hedensted, Hedensted Kommune, Spejdercenter Æbleskoven.

Lør. 16

Æblemost på 1800-tals manér

16

Et æble er ikke bare et æble. Museets æblelund indeholder over 20 forskellige gamle danske æblesorter, hver med sin smag. I efterårsferien laver vi most af æblerne. I efterårsferien er det muligt at smage på de gamle æblesorter og være med til at lave æblemost på en mostpresse efter model fra 1800-tallet. Her skal æblerne sorteres, skæres og stemples, før den mest velsmagende æblemost kan presses derfra - et arbejde, der kræver mange hænder. Pris: alm. entré: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende. Arrangementet gentages den 17/10. Den 19., 20., 21. og 22. oktober foregår arrangementet dog kl. 11-16.

Mødested: kl. 14-17 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 17

Vandretur ad Præsidentstien i Uhre Skov

17

For nogle år siden anlagdes et stiareal i Uhre Skov ved Jordrup. Vi vil besøge stedet og se, hvordan det hele ser ud for tiden. Under begrebet "Spor i Landskabet" oprettedes et stiareal i Uhre Skov ved Jordrup. Stien fik navnet "Præsidentstien" som følge af, at der ved indvielsen var hele to præsidenter til stede - nemlig præsidenten for Landbrugsrådet og præsidenten for Danmarks Naturfredningsforening. Vi vil besøge

stedet og under vandreturen vil der blive informeret om "Naturen nu Lige".

Mødested: kl.13.30 P-plads Jordrup Kirke, Borgergade 13. Turleder: Harry F. Nielsen, tlf: 7558 2104, e-mail: harry10@profibermail.dk. Arr.: Skovtrolden

Man. 18 En paddehat på størrelse med en paraply? 18

Regnar og Peers magiske forstørrelsesværksted i Randbøldal. Vi finder dyr og svampe i naturen og undersøger fangsten i Randbøldal-Museet og det historiske vandeksperimentarium. For børn med voksne. Gå med på svampe- og naturtur i Hjortedalen og find de gode brunstokkede rørhatte. Måske? Bagefter undersøger vi fangsten i Regnars forstørrelsesværksted, og laver og smager på sæsonens svampesuppe. Pris: 40 kr.

Mødested: kl. 10 Randbøldal-Museet, Dalekildevej 1 A, Randbøl.

Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring svampekurv med avis i bunden, en urtekniv og en lille børste, evt. din egen svampebog. Arr.: Randbøldal-Museet, Natur & Kultur – Vejle.

Tir. 19 Små dyr i vand - se småt stort 19

Lær at læse naturen. Find og fang små dyr i åen og søen og se dem bagefter på en væg eller en skærm i Regnar Larsens magiske forstørrelsesværksted. Efter turen undersøger vi fangsten hjemme i Randbøldal-Museet og det historiske vandeksperimentarium. For børn med voksne. Pris: 40 kr.

Mødested: kl. 10 Randbøldal-Museet, Dalekildevej 1 A, Randbøl. Turleder:

Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7586 5164, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring gummistøvler, evt. ketcher og fangglas. Arr.: Randbøldal-Museet, Natur & Kultur – Vejle.

Tir. 19 Kom og lav din egen billede-collage af tørrede blade og blomster 20

Indsamling af skovens mange farvestrålende blade er en efterårsaktivitet børn har haft fornøjelse af førhen såvel som i dag. Vi mødes ved museet, hvorfra vi går en tur gennem museumsskoven og indsamler forskellige blade og andre fund fra naturen. Tilbage på museet presser vi de indsamlede blade, hvorefter vi laver "kunstværker" af allerede tørrede blade og blomster, som billede-collager, postkort og aftryk af blade. Pris: alm. entré: Børn gratis, 20 kr./pensionister og studerende, 30 kr./voksne.

Mødested: kl.13 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turlleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk, Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret. Medbring evt. en kurv og et hæfte og/eller bog til at presse blade og blomster i. Arr.: Give-Egnens Museum.

Tir. 19 Borgen i Boring - om krig og dagligliv på Boringholm i middelalderen 21

Tur til voldstedet Boringholm med foredrag om livet på borgen i middelalderen. I skoven vest for Boring lå i middelalderen en adelsmands borg, kaldet Boringholm. Den er en af de få arkæologisk undersøgte privatborge i Danmark, og materialet herfra fortæller om både voldelige og fredelige dage på en borg i middelalderen.

Mødested: Boring, Rask Mølle. Turlleder: Annemette Kjærgård, tlf: 2260 4183, e-mail: musak@horsens.dk. Praktiske opl.: Praktisk tøj og fodtøj til udendørsbrug. Arr.: Horsens Museum.

Ons. 20 Dyrene i Dyrehaven 22

Dådyr og sikaer er i brunst. Dyrehaven i Vejle Nørreskov er hvert år på denne årstid ramme om det spændende skuespil, som dyrene er aktører i for at videreføre slægten.

Mødested: kl. 13 Dyrehavelågen på Helligkilde-

vej, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup og Skovtekniker Jesper Valentin Holm, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet og Natur og Miljø, Vejle Kommune.

Tor. 21 **Træsnitning som på hedebondens tid** **23**

Som hedebonde var det vigtigt at være dygtig til at snitte i træ, så man selv kunne lave de ting, man havde brug for. Torsdag i efterårsferien er der mulighed for selv at prøve kræfter med snittearbejdet. Naturvejleder Peer Høgsberg tager gæsterne med på tur i museumsskoven for at fælde et godt snittetræ. Tilbage på museet vil han instruere i snitningen af en god historie. Turen i museumsskoven starter kl. 11, men det er også muligt at deltage i snittearbejdet, hvis man besøger museet senere på dagen. Pris: alm. entré: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

Mødested: kl. 11 Give-Egnens Museum, Donne-
ruplundvej 2.

Turleder: Give-Egnens Museum og Peer Høgsberg, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Husk praktisk tøj efter vejret. Arr.: Give-Egnens Museum.

Tor. 21 **De dødes rige i stenalderen** **24** **- tur til langhøjen på Byholm Nørremark**

Kort tur til langdyssen med fortælling om tro og riter i forbindelse med begravelse af de døde i bondestenalderen.

Mødested: kl. 14 Hjørnet mellem Lovbyvej og Holger Danskes Vej, Horsens.

Turleder: Susanne Ritz Nicolaisen, tlf: 30674089, e-mail: mussrn@horsens.dk. Praktiske opl.: Praktisk tøj og fodtøj til udendørs brug. Arr.: Horsens Museum.

Fre. 22 **Kartoffeldag** **25**

Fredag i kartoffelferien er der på Give-Egnens Museum fokus på kartofflen og dens mange an-

OKTOBER

vendelsesmuligheder. Du kan være med til at tage kartofler op, lave kartoffelmel og se og smage retter med kartofler fra brændekomfurets tid. Pris: alm. entré: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

Mødested: kl. 12-15 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Lør. 23

Roelygte

26

Når roerne i efteråret var taget op, blev de ikke kun til foder. Ud af rodfrugten kunne man også lave lygter. Denne dag har du mulighed for på Give-Egnens Museum at lave din egen roelygte, som vi kender det fra i dag med græskar. Pris: entré: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende. Arrangementet gentages 24/10.

Mødested: kl. 14-17 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

NOVEMBER

Fre. 5

Fisketur på Lillebælt

27

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur på Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Tilmelding til Fredericia Turistbureau. Betaling til skipper Henrik Holleufer. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 09 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turleder: Henrik Holleufer, tlf: Fredericia Turistbureau, 7211 35 11, e-mail: turisme@fredericiakom.dk. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Lør. 6 **Gummistøvletur rundt om Skærsø ved Egtved** 28

Vi går rundt om den lille sø, smukke hedesø Skærsø syd for Egtved, og ser på naturen i november sammen med naturvejleder Peer Høgsberg. Tro ikke det er kedeligt at være ude i november. Vær dog forberedt på at stien kan være oversvømmet.

Mødested: kl. 13 P-plads på Skærsøvej nord for Skærsø. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Det er derfor nødvendigt at møde i godt udetøj og gummistøvler af en vis længde. Arr.: Natur & Kultur – Vejle.

Søn. 7 **Vandretur til Danmarks top** 29

Nyd udsigten og det sene efterår fra Danmarks top. Vi bestiger Yding Skovhøj og ser på naturen, fortidsminderne og højdedraget, der indeholder de højeste punkter i Danmark.

Mødested: kl. 14 P-plads ved Yding Kirke, Skovhøjvej 8A, Østbirk. Turleder: Naturvejleder Thorke Østergaard, Naturcenter Skovgård, tlf: 2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk. Praktiske opl.: Husk tøj og fodtøj efter forholdene samt forfriskning. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Tir. 9 **Naturen gør sig vinterklar** 30

Det er tid for naturen at lukke ned for denne sæson. Forberedelserne til den kommende vinter er i fuld gang. Træer og buske mister bladene, mens dyrene enten klæder sig efter årstiden eller flytter lunere steder hen.

Mødested: kl. 10 Dyrehavelågen på Helligkildevej, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

Lør. 13 **Havørreder og gydegrus i Højen Å** 31

Hvert år i november og december går de store havørreder fra Vejle Fjord op i de små bække for at gyde. Grusbanker på bunden af åen er meget vigtige for ørreden, da den gyder sine æg i gruset. Kom og vær med til at se fiskene på gydebankerne. Vi undersøger fiskebestanden ved elfiskeri og kigger på dyrelivet i en ny gydebanke. Dagen sluttes med at udlægge grus

til en ny gydebanke.

Mødested: kl. 13.30 Den vestligste lomme i Åkjær-vænget i Ny Højen. I bil kan du parkere ved Brugsen og gå derfra. Turlleder: Brian Petrowski og Bo Levesen, tlf: 4021 6530, e-mail: bolev@vejle.dk. Arr.: Vejle Sportsfiskerforening VSF.

Søn. 14 **Nyt vådområde ved Odderbæk** 32

Danmarks hidtil største vådområde efter Vandmiljøplan III er ved at tage form i ådalen ved Odderbæk. Maskinerne er netop nu igang med at grave et nyt vandløb. Kom og hør om hvor det er godt at lave vådområder og se hvordan det foregår, når maskinerne arbejder i et naturprojekt. Vejle Kommune er sammen med lodsejere og Odderbæk Vandløbslaug igang med at lave et ca. 140 ha stort vådområde langs Odderbæk. Det skal sikre en god vandkvalitet i Kulsø og hjælpe til med at forbedre tilstanden i Ringkøbing Fjord.

Mødested: kl. 13.30 Odderbækvej 8. Turlleder: Bo Levesen, Vejle Kommune, tlf: 7681 2463, e-mail: bolev@vejle.dk. Arr.: Odderbæk Vandløbslaug.

Lør. 20 **Byvandring i Fredericias østlige bydel** 33

Hør om fæstningsanlæg, mindesmærker, bygninger og personer under en rask spadseretur på en efterårsdag.

Mødested: kl. 13.30 Kongens Portvagt, Øster Voldgade 1. Turlleder: Museerne i Fredericia, tlf: 7210 6980, e-mail: museerne@fredericia.dk. Arr.: Museerne i Fredericia.

Søn. 21 **Juledekorsindsamlingstur og julehygge** 34

Vi skal ud at finde materialer til årets juledekorationer og hygge os med at lave sådanne, mens vi nyder lidt julegløgg. "Skovtrolden" afslutter årets offentlige arrangementer med vores ældste klassiker - nemlig turen, hvor vi i skoven finder materialer til fremstilling af juledekorationer. Turen foregår i Drenderup Skov ved Ødis, og på en vandretur i skoven skal vi høre lidt om, hvad der sker i naturen netop nu. Efter tilbagekomsten til mødestedet, vil der blive mulighed

for at købe gløgg (også alkoholfri gløgg til børnene) tilberedt over åben ild samt lave sine egne dekorationer af det indsamlede i et lokale ved Naturskolen. "Skovtrolden" medbringer grangrene. En god familieaktivitet.

Mødested: kl. 13.30 Naturskolen Drenderuphus, Vamdrupvej 18, Drenderup. Turleder: Frede Nielsen, tlf: 7559 8269 / 2463 9672, e-mail: k-f-n@hotmail.com. Praktiske opl.: Godt vandtæt fodtøj anbefales. Tag gerne en grensaks med. Arr.: Naturgruppen Skovtrolden.

Lør. 27 **Adventsskovtur med indsamling af naturmaterialer til dekoration** 35

Tag familien med på en hyggelig tur i museumsskoven og saml naturmaterialer til juledekorationer. På turen ser vi på de mange muligheder som museumsskoven rummer af forskellige materialer, der kan bruges til dekorationer, som det er muligt at lave tilbage på museet. Måske kan vi undervejs også se spor efter skovens mange beboere. På museet er der desuden mulighed for at besøge de arbejdende juleværksteder og museets juleudstilling. Pris: alm. entre: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

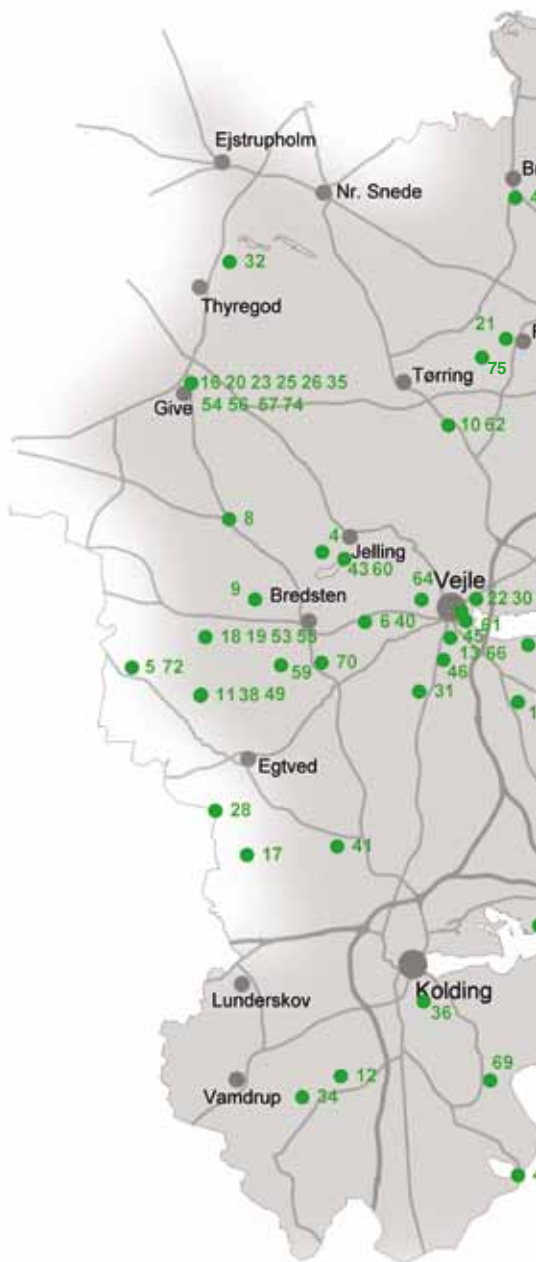
Mødested: kl. 14.15 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Medbring eventuelt kurv, grensaks og lys (kan også købes). Husk påklædning efter vejret. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 28 **Dalby Møllebæk - fisk og smådyr** 36

Se og hør om de mange havørreder, der er kommet i Dalby Møllebæk, efter at det nye stryg ved Dalby Mølle er lavet. Miljøtekniker Sten Frandsen og biolog Peter Ring fra Kolding Kommune fortæller på en tur langs bækken om projektet og fiske- og smådyrslivet.

Mødested: kl. 10 Dalby Møllebæk ved vejen Idyl i Kolding. Turleder: Sten Frandsen, tlf: 7979 7497, e-mail: stfr@kolding.dk. Praktiske opl.: Husk gummi-støvler. Arr.: Kolding Kommune, Natur og Vand.

Detailkort over de enkelte mødesteder kan ses på www.naturoplevelser.nu

Fre. 3 Fisketur på Lillebælt - Neptun Sea Charter 37

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur på Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Tilmelding til Fredericia Turistbureau. Betaling til Henrik Holleufer. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 09 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turleder: Henrik Holleufer, tlf: Fredericia Turistbureau, 7211 3511, e-mail: turisme@fredericiakom.dk. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Søn. 5 Adventsvandretur fra den gamle købmandsgård i Bindeballe 38

Oplev sandflugtslandskaberne ved Bindeballe Station og Bindeballe Købmandsgård med en naturvejleder på en lille vandretur, og kom i form til månedens julestrabadser. Mulighed for at få varmen med gløgg og vafler i den julepyntede gamle Bindeballe Købmandsgård.

Mødested: kl. 13.30 Bindeballe Købmandsgård, Bindeballevej 100. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3383, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring godt udetøj og godt vinterfodtøj. Alle kan deltage. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 5 Nissejagt i Åbjerg Skov 39

Tag børnene med i skoven, når naturvejlederen går på nissejagt. Mens vi leder efter nissen, finder vi også materialer til årets juledekorationer. Og hvem ved, måske finder vi nissens skæg eller hans forråd af julekager?

Mødested: kl. 14 P-plads ved orienteringsklubbens klubhus, Åbjerg Skovvej, Horsens. Turleder: Naturvejleder Thorke Østergaard, tlf: 2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk, Praktiske opl.: Husk tøj og fodtøj efter forholdene samt forfriskning og kurv eller pose. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Lør. 11 Dyrespor i vinterskoven 40

I den bløde jord eller i sneen kan man i vinterperioden se tydelige dyrespor bevaret i en lang periode

DECEMBER

Økolariet

efter det er afsat. Det kan være fodspor, liggepladser eller ædespor efter skovens dyr. Vi finder nogle af dem, og snakker om de dyr, der findes i skoven, men sjældent ses.

Mødested: kl. 13 Haraldskær Avlsgård, Skibetvej 139, Skibet. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

JANUAR

Lør. 1 **Nytårstur omkring Donssøerne** 41

DGI | Vejle Amt

Start det nye år med en vandretur omkring Donssøerne, der er et naturskønt område med en interessant historie samt et rigt fugle- og planteliv. Nytårsturen vil gå fra Vester Nebel Kirke til Nørresøen og videre øst om Søndersøen til naturstien Kolding/Ferup. Herefter går vi tilbage på søens vestside - en tur på ca. 8 km. Ved Soldaterbroen mellem Nørresøen og Søndersøen kan man vælge at afkorte turen til kun at omfatte Nørresø. Så vil turen være på ca. 5 km. Praktiske opl.: Fornuftigt tøj efter vejret og godt fodtøj.

Mødested: kl. 13 Vester Nebel Kirke, Koldingvej 45C, Vester Nebel. Turleder: Børge Lund og Bent Rask Thomsen, tlf: 7555 3468 / 6177 2755, e-mail: bld@lund.mail.dk. Arr.: DGI Sydøstjylland.

Søn. 2 **Nytårstur i Sømosen** 42

Traditionen tro er der tur i den tidligere tørvemose "Sømosen" ved Brædstrup. Mosen fremstår idag som et enestående naturområde. Mosens spændende historie vil blive fortalt af turleder Per Bjørn Olsen. Praktisk tøj/fodtøj anbefales.

Mødested: kl. 10 Sømosegård, Sømosevej 2. Info: Henrik Nordstrøm, tlf: 7669 8200, e-mail: teamholmedal@mail.dk. Praktiske opl.: Ikke mulighed for barnevogne og kørestole på turen. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Horsens.

Søn. 2 **Vintervandretur rundt om Fårup Sø** 43

NATURKULTUR-Vejle

Vi tager fat på at opfylde nytårsfortsætter og går på nye stier - og lidt på asfaltvej - rundt om Fårup Sø i det smukke landskab i januar sammen med naturvej-

leder Peer Høgsberg. Turen er ca. 7 km.

Mødested: kl. 13 Skovdal Kro, Fårupvej 23. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Vandtætte vandrestøvler eller gummistøvler er påkrævet. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Fre. 7

Fisketur på Lillebælt

44

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur i Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Tilmelding: Fredericia Turistbureau. Praktiske oplysninger: Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 9 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turleder: Henrik Holleufer, tlf: 7211 3511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Søn. 9

Se vinterens fugle ved Vejle Fjord

45

Oplev nogle af de fugle der tilbringer vinteren på Vejle Fjord. Vi forventer at se hvinand, troland, gravand, pibeand samt stor skallesluger. Måske er vi heldige at se isflugl. Medbring gerne selv kikkert. Varmt tøj anbefales.

Mødested: kl. 10 P-plads ved Stark, Ibæk Strandvej 5-7. Turleder: Jørgen Pagh, tlf: 2266 2234, e-mail: j.pagh@bsanet.dk. Arr.: DOF Sydøstjylland.

Søn. 9

Bjergbækken en vinterdag

46

Højen Å fosser af sted med iltrigt, livgivende vand til dyr og planter. Mange arter af insektlarver lever i stort antal på bunden mellem sten og rødder. Ørreder – både store og små – lever af denne overflod, og er selv i fare når vandstæren, isfluglen eller fiskehejren er på jagt.

Mødested: kl. 13 Stokbro, hvor Gl. Kolding Landevej krydser Højen Å. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

Søn. 9

Huse og historie i Horsens

47

Byrundvisning i Horsens centrum til en række ud-

valgte huse, som fortæller en særlig historie om Horsens.

Mødested: kl. 14 Byarkivet, Søndergade 26, Horsens Midtby. Turleder: Arkivar Bodil Møller Knudsen, tlf: 7561 0922, e-mail: byarkivet@horsens.dk. Arr.: Byarkivet, Horsens.

Søn. 16 Vinter ved Noret 48

En vintertur ved Hejlsminde Nor. På denne tid af året raster mange fugle ved og omkring Noret. Vi går en tur langs Noret og ser hvad der er. Mulighed for at se ænder, gæs og havørn.

Mødested: kl. 10 Hejlsminde havneplads, Havnevej. Turleder: Uffe Paaske og Kurt Storgård, tlf: 2282 4489, e-mail: paaske@paradis.dk. Praktiske opl.: Husk kaffe. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Kolding.

Lør. 22 Vandring på hærvejsvandrerruten syd for Randbøl mellem Bindeballe og Ølgaard 49

Vi går med den lokale naturvejleder på Hærvejsvandrerruten mellem Bindeballe Købmand og Ølgaard, Hærvejen 11. Ved Ølgaard vil der være muligheder for at køre chauffør tilbage til bilerne i Bindeballe, eller man kan vælge at gå tilbage med cykelruten. Turen er 8,6 km fra Bindeballe til Ølgaard med vandrerruten, og 14,5 km i alt hvis man vælger at gå rundt og tilbage igen via Hærvejscykelruten. Medbring godt udetøj, gåpåmod, godt vandrefodtøj og gerne en bærbar eftermiddagskaffe.

Mødested: kl. 13 Bindeballe Station, Bindeballevej 101. Turleder: Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Natur & Kultur – Vejle.

Søn. 30 Vinterfugle i havnen 50

Kom med på en rask vintergåtur langs "Havnesporet" og hør om de fugle, der tilbringer vinteren i fjorden og havnen.

Mødested: kl. 15 Hjørnet mellem Søndre Kaj og Havnen, Horsens. Turleder: Naturvejleder Thorke Østergaard, tlf: 2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk. Praktiske opl.: Husk tøj og fodtøj efter forholdene samt forfriskning og evt. kikkert. Arr.: Naturcenter Skovgård.

- Fre. 4** **Fisketur på Lillebælt** **51**
- Tag med Neptun Sea Charter på fisketur i Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Pris: 250 kr.
Mødested: kl. 9 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turleder: Henrik Holleufer, tlf: 7211 3511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau. Praktiske opl.: Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Arr.: Fredericia Turistbureau.
- Søn. 6** **Byvandring i Horsens år 1780-1807** **52**
- Byvandring om de huse og mennesker, der havde forbindelse til det russiske hof i Horsens mellem 1780-1807. Byarkivet viser samtidigt udstillingen Fjerne Forbindelser, som omhandler det russiske hof i Horsens og dets madvareindkøb fra fjerne egne af jorden. Byrundturen knytter sig til dette emne, dog med den lokale vinkel som den centrale. Imidlertid kan man sagtens deltage uden at have set udstillingen.
Mødested: kl. 14. Foran Vor Frelzers Kirke, Torvet, Horsens Midtby.
 Turleder: Arkivar Bodil Møller Knudsen, tlf: 7561 0922, e-mail: byarkivet@horsens.dk. Arr.: Byarkivet, Horsens.
- Tir. 15** **Vanddråben - find, fang og se vandløbsdyr i stor forstørrelse** **53**
- For børn med voksne. Lær at læse naturen. Find og fang små dyr og se dem på væg eller skærm i vores forstørrelsesværksted. Vi sætter undervandskamera op i åen og ser hvad fiskene ser og går ud og fanger små vandløbsdyr. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis.
Mødested: kl. 10 Randbøldal-Museet, Dalekildevej 1 A. Turleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265/7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring gummistøvler, ketcher og fangglas og evt. din "Hvad finder jeg i Sø og Å" bog. Arr.: Randbøldal-Museet.
- Tir. 15** **Kom og lav din egen fugle-foder-kogle** **54**
- Om vinteren har fuglene brug for ekstra meget føde

for at kunne holde varmen og klare sig igennem kulden, indtil forårssolen igen dukker frem. Da nogle fugle kan have svært ved at skaffe den nødvendige mængde føde, er de afhængige af lidt hjælp fra menneskene i den kolde tid. Pris: alm. entre: Børn gratis, 20 kr./pens./stud., 30 kr./voksne.

Mødested: kl. 13 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Ons. 16

Vinterdyr i fuld forstørrelse

55

For børn med voksne. Lær at læse naturen. Vi går ud i skoven og finder vinterliv i dvale og andet spændende, som vi går hjem og ser på i forstørrelsesværkstedet på Randbøldal-Museet. En bille ligner virkelig en panservogn - blot med tornede ben.

Mødested: kl. 10 Randbøldal-Museet, Dalekildevej 1 A. Turleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7586 5164 / 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Praktiske opl.: Medbring gummistøvler, evt. ketcher og fangglas og gerne en stor portion nysgerrighed. Arr.: Randbøldal-Museet.

Ons. 16

Kom, hør og se hvordan dyrene og nisserne overlever vinteren i museumsskoven ved Give-Egnens Museum

56

Vi starter fra museet kl. 13.30, hvor der fortælles lidt om, hvor dyrene og nisserne er om vinteren, og hvordan de finder mad i denne kolde og mørke tid. Derefter går vi en tur igennem museumsskoven. På turen leder vi efter spor fra dyr og nisser, som f.eks. fodspor, huler, føderester, ekskrementer, eventuelt tabte nissehuer. Vi slutter ved bålhytten og det tændte bål, hvor vi får lidt at varme os på. Alle voksne og børn med interesse for skoven og dens beboere af forskellige slags er velkomne. Pris: alm. entré: Børn gratis, 20 kr./pens./stud., 30 kr./voksne.

Mødested: kl. 13.30 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret. Arr.: Give-Egnens Museum.

Tor. 17 **Magiske dyr og planter - en vinterskovtur** 57

Museumsskoven ved Give-Egnens Museum huser mange forskellige magiske dyr, væsener og planter. Naturvejleder Peer Høgsberg og hans hekseven Anne Elverskov tager os med på en spændende tur gennem museumsskoven. Der fortælles gode historier, og undervejs kommer vi forbi mergelgraven, hvor man aldrig ved, hvad der kan ske - måske er det netop i dag mosekonen brygger. Vi slutter med varm kakao ved skovlegepladsen. Pris: alm. entré: Børn gratis, 20 kr./pens./stud., 30 kr./voksne.

Mødested: kl. 13.30 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, Per Høgsberg og Anne Elverskov, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 20 **Horsens som regiments- og fængselsby** 58

I 1724 blev Horsens garnisonsby og husede et helt regiment af ryttere og heste fra Det slesvigske Kyraserregiment. Da regimentet blev opløst i 1842, fik Horsens som kompensation i stedet Statsfængslet til byen. På denne byvandring kigger vi på hvilken betydning de to institutioner har haft på byen Horsens.

Mødested: kl. 14 Horsens Museum, Sundvej 1 A. Turleder: Historiker Anne Katrine Nagel Christensen, tlf: 2128 9631, e-mail: aknc@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Ons. 23 **Jernalderborgen Troldborg Ring og vikingebroen ved Raving** 59

Aftentur hvor vi mødes ved vikingebroen og går med asfaltvejen op til Troldborg Ring, hvor der tændes fakler, og hvor vi hører lidt om området i de ca. 1300 år, vi var i det, som vi nu kalder jernalderen. Bagefter går vi gennem skoven ned til Ravingbroen, der blev bygget noget senere i vikingetiden. Medbring godt vandrefodtøj. Turen er ikke egnet til barne- eller klapvogne.

Mødested: kl. 19 Ravingbroen og Raving Station, Ravingvej 25. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265 / 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Lør. 26   Det meget spæde forår ved Fårup Sø   60

Selv om vinteren måske strenges og der stadig ligger vinterfugle fra nord i vågen, er der mange tegn på forår ved søen og i Jelling Skov.

Mødested: 13.30 P-plads syd for Skovdal Kro, Fårupvej 23. Turleder: Westy Esbensen, tlf: 7587 1799, e-mail: westy@jellingnet.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Lokalkomiteen for Jelling-Grejs.

Lør. 26   Vinterfugle ved fjorden   61

Når vandløb og søer er frosset søger vandfuglene herfra og ud til fjorden. Mange fugle kan samles i fjorden og ved havnen, når vinteren bider. Nogle lever her i landet året rundt, mens andre kommer fra det høje nord.

Mødested: kl. 10 P-plads ved Havnens Fiskehus, Havnen, Nordkajen 1. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

Søn. 27   Jernalderen ved motorvejen - nyt fra udgravningerne   62

Forud for anlæggelsen af den nye motorvej udgraver Horsens Museum flere jernalderlandsbyer, bl.a. i vinteren 2010-11 en lige sydvest for Ølholm. Kom og se udgravningen og hør også om, hvad vi ellers har fundet. Hvis vejret bliver barskt, vil vi forsøge at lade en del af arrangementet foregå indendørs. Horsens Museum har i disse år en lang række udgravninger der, hvor den nye motorvej fra Vejle mod Herning forløber i Hedensted Kommune. Gennem en række arrangementer giver vi offentligheden mulighed i at følge med i udgravningsarbejdet og de fund, der bliver gjort. En del af udgravningsresultaterne bliver også formidlet på museets hjemmeside www.horsensmuseum.dk samt på plancher på rastepladsen ved Statoil-tanker, Viborg Hovedvej 44 i Lindved.

Mødested: kl. 14 Langskov Kirke, Nyborgvej 2A, Nyborg. Turleder: Felix Vestergaard, tlf: 7629 2350 / 6133 0666, e-mail: musfv@horsens.dk. Praktiske opl.: Gummistøvler og tøj efter vejrlig. Arr.: Horsens Museum.

Fre. 4 Fisketur på Lillebælt 63

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur i Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 9 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turleder: Henrik Holleufer, tlf: 7211 3511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau. Praktiske opl.: Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer, orm bestilles ved tilmelding. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Lør. 19 Forårstegn på Himmelpind ved Vejle 64

Vi går en forårstur op i det område hvor det tidligere Vejle Zoo lå, og hvor anlægget til Vejles navnkundige "Trædballehus" lå. Vi går med naturvejleder Peer Høgsberg op til toppen og ser ud over Vejle By og Vejle Ådal og læser Frederik Iversens store Runesten på toppen af Himmelpind. Undervejs op ser vi på dyr og planter og finder forårstegn.

Mødested: kl. 19 Himmelpind – udsigtspunkt, Vardevej 200. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 20 Tamdrup Kirke i middelalderen 65

Tamdrup Kirke er en af landets ældste og mest gådefulde kirker. Kom og få historien om denne 3-skibede basilika med gyldent alter og romanske kalkmalerier. Tamdrup Kirke knejser ensomt på en bakketop vest for Horsens. Man kan undre sig over, hvorfor der ligger en så usædvanlig stor kirke helt for sig selv på dette sted? Vi vil i løbet af rundvisningen se på kirkens bygningshistorie og arkitektur, og søge et svar på baggrunden for kirkens opførelse.

Mødested: kl. 14 Tamdrup Kirke, Tamdrup Kirkevej 1. Turleder: Lars Pagh, tlf: 3056 4162, e-mail: muslp@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Lør. 26 Det spæde forår 66

De første forårsbebudere viser sig normalt på dette tidspunkt. Blomster, insekter, padder og fugle er alle på vej! Blomsterne titter frem mellem bladene, insekterne kommer frem af deres vinterskjul, padderne

MARTS

er klar til vandringen mod ynglevandhullerne og fuglene er på vej sydfra mod ynglepladserne.

Mødested: kl. 14 Søndermarkshallen i Vejle, Søndermarksvej 119. Turlleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

Søn. 27 Med Karen Rosenkrantz de Lichtenberg på bytur 67

Kom med på rundtur i det gamle Horsens i følgeskab med Karen Rosenkrantz de Lichtenberg, der fra 1771 til 1796 skrev dagbøger og regnskaber.

Mødested: kl. 14 Foran Jørgensens Hotel, Søndergade 17. Turlleder: Museumsinspektør Annette Hoff, tlf: 7629 2350, e-mail: musaho@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

APRIL

Fre. 1 Fisketur på Lillebælt 68

Tag med Neptun Sea Charter på fisketur i Lillebælt. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages første og sidste fredag i måneden. Praktiske oplysninger: Mod forudbestilling kan fiskegrej lejes af skipper Henrik Holleufer. Orm bestilles ved tilmelding. Pris: 250 kr.

Mødested: kl. 9 Skærbæk Fiskerihavn, Fjordvejen, Skærbæk. Turlleder: Henrik Holleufer, tlf: 7211 3511, e-mail: turisme@fredericia.dk. Tilmelding: Fredericia Turistbureau. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Søn. 10 Rundt om Skamlingsbanken 69

På denne tur skal vi se på hvordan natur-kultur-landbrug og sommerhuse eksisterer side om side på skråningerne ved og omkring Skamlingsbanken. Vi kommer også til at høre om fremtidsudsigterne for naturen i området. Der er allerede mange sommerhuse, men der planlægges nye udstykninger. Kom og hør om konsekvenserne for naturen og området generelt. Medbring kaffe.

Mødested: kl. 14 P-plads på toppen af Skamlingsbanken, Skamlingvej 76. Turlleder: Uffe Paaske og Poul Rasmussen, tlf: 7558 6460 / 2282 4489, e-mail:

paaske@paradis.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Kolding.

Søn. 10 Til tudse-globryllup ved Vingsted Sø 70

Nu er det forår. Tag børnene med og oplev en forårsaften, hvor vi ser og hører tudsernes parring og deres æglægning ved bredden af Vingsted Sø - og bliv overbevist om, at nu er det forår.

Mødested: kl. 19 Jernaldermiljøet, Skyttevej 12, Vingsted. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Tir. 26 Løvspring på Munkebjerg 71

Skoven er begyndt at blive grøn fra skovbund til trækrone. Mange af sommerens gæster sydfra er ankommet, og andre er blot på gennemrejse. Der er stor aktivitet i skoven. Vi ser og lytter os frem på denne frodige tid på året.

Mødested: kl. 19 Munkebjerg Hotel, Munkebjergvej 125. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Økolariet.

Ons. 27 Forårsvandring og sang på heden 72

Vi går en tur i foråret ud midt på den store Randbøl Hede til en gravhøj "Kongens Hyww", og synger nogle hedesange af bl.a. Steen Steensen Blicher og Jeppe Aakjær. Så drikker vi vores medbragte bærbare kaffe, og ser solen synke i vest. Meget finere bliver det vist ikke?

Mødested: kl. 19 Randbøl Hede, P-plads, Bøgvadvej 121. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Tor. 28 Løvspringstur i Boller Nederskov 73

Skovbundens blomstermylder skal nydes, før træernes blade lukker for lyset og forårsfesten. Oplev foråret i Boller Nederskov og hør naturvejlederen fortælle om naturen netop nu.

Mødested: kl. 18.30 Boller Slotsvej 20, Horsens. Turleder: Naturvejleder Thorke Østergaard, tlf: 2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk, Praktiske opl.: Husk

tøj og fodtøj efter forholdene samt forfriskning. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Lør. 30

Valborgaften

74

Den 30. april er det Valborgaften, en aften der ifølge gammel tradition er aftenen, hvor de mørke kræfter er særligt aktive, og hvor man derfor skal være særlig på vagt. På Give-Egnens Museum følges nogle af de gamle skikke for denne aften med bål, larm, dans og leg - alt sammen i et forsøg på at holde de onde kræfter væk. Vi starter aftenen på museet med mad og leg og slutter af med at gå fakkeltog gennem skoven, inden vi tænder bål. Tilmelding: senest 27. april. Praktiske opl.: Husk praktisk tøj til ude og inde.

Mødested: kl. 17 Give-Egnens Museum., Donneruplundvej 2. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Lør. 30

Over gudernes å til Aale Kær

75

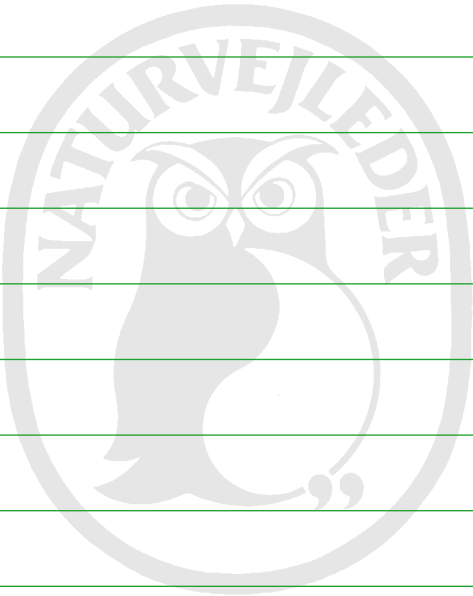
I løbet af turen tværs gennem kæret fortælles om fund og fænomener i oldtid og historisk tid, og kærrets og åernes naturtype opleves undervejs i mosens forårsflora. Vi går ad de nyanlagte stier og over Nordkær Bro, tværs over kærrets vådområder.

Mødested: kl. 11 Ved fugletårnet på Kærvejen, Kærvejen 59, Uldum. Turleder: Allan Skou Larsen, tlf. 7561 4323, e-mail asla@horsens.dk. Praktiske oplysninger: Husk fodtøj og tøj til vejsituationen. Arr.: Horsens Museum.

NOTATER

NOTATER

Naturture i efterår-vinter 2010/2011

Denne folder indeholder 75 turtilbud rundt i det øst- og midtjyske landskab fra 1. oktober 2010 til 30. april 2011.

Turene er et bredt udbud af natur- og kulturoplevelser. Vi går, cykler, sejler og kører – i godt selskab og med en kyndig vejleder ved hånden.

Ideen med naturturene er at komme ud i "det grønne". Ud for at bruge vores sanser, få frisk luft og motion, lære mere om vores landsdel, og om naturen som en helhed af landskaber, planter, dyr, historie, kultur og erhverv – som vi mennesker indgår i, er afhængig af – og påvirker.

Du behøver ikke at have forstand på natur og landskab på forhånd, men blot lyst til at gå på opdagelse.

Se også naturturene på www.naturoplevelser.nu

Naturoplevelsesprogrammet er udarbejdet i fællesskab mellem Horsens, Hedensted, Vejle, Fredericia og Kolding Kommuner samt Skov- og Naturstyrelsens lokalerheder, Søhøjlandet, Midtjylland og Trekantsområdet.

HEDENSTED
KOMMUNE

FREDERICIA
KOMMUNE

HORSSENS KOMMUNE

vejle
KOMMUNE

Kolding
KOMMUNE

Skov- og Naturstyrelsen